Vleermuiswerkgroep VZZ

Nieuwsbrief 55
Jaargang 20 (2008)
Nummer 2

Colofon

De Nieuwsbrief is een uitgave van
de Vleermuiswerkgroep Nederland

ISSN 0928-3587

Redactie:
Carolien van der Graaf, René Janssen,

met medewerking van Johannes Regelink

Redactieadres:
Carolien van der Graaf
Ellekomstraat 70
2573 XG Den Haag
vlennieuwsbrief@vzz.nl

De redactie houdt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen. Wel houdt de redactie zich het recht voor artikelen in te korten,te redigeren en voor personen of groepen kwetsende artikelen niet te plaatsen.

People from outside the Netherlands can subscribe to the Newsletter by sending an e-mail to vlen@vzz.nl to become a VLEN member.

Adreswijzigingen kunnen rechtstreeks doorgegeven worden door te mailen naar: leden@vzz.nl.

Afbeelding voorplaat: www.eurobats.org

Inhoud

3 Zwarte Kraai pakt laatvlieger
Hillie Waning Vos

3 Oproep Nieuwsbrief vleermuis vriendelijke huizen

4 30 augustus: Nationale nacht van de vleermuis

8 European Bat Night

9 Nieuwsberichten op de website van Vlen en VZZ

10 Marburg virus wordt vervolgd

11 Gezocht: VleN bestuurslid

12 Over: beschermingsplan voor vleermuizen in Noord-Brabant
door Carolien van der Graaf

14 poster European Bat Night

15 Agenda

16 Adressen

Zwarte kraai pakt laatvlieger

door Hillie Waning Vos

Op 6 juni werd ik overdag gebeld door een vrouw uit Balkbrug (gemeente Hardenberg, Overijssel). Zij had een vleermuis die door een zwarte kraai gepakt was gered. Aangekomen bij deze mensen zag ik een versufte laatvlieger in een emmer zitten. Mevrouw vertelde dat zij alles gezien had en vertelde haar verhaal:

Zij zag een zwarte kraai die iets in zijn snavel had, maar kon niet precies zien wat het was. De kraai liet de lading op een heg vallen. Daarna trippelde deze op de stoep en kraste wat. Vervolgens pakte de kraai zijn buit weer op en vloog bij deze mevrouw achter het huis om het daarna weer te laten vallen. Toen zag zij dat het niet om een vogel ging maar om een vleermuis!

Zij joeg de kraai weg en probeerde de gewonde vleermuis met een emmer te beschermen. Doch door het hengsel zat er wat ruimte onder de emmer, zodat de vleermuis er onderdoor kroop. De laatvlieger begon richting het tuinschuurtje te kruipen. Deze mensen waren bang dat het beestje naar binnen zou kruipen. Toen haalde de man gauw wat gaas, pakte de vleermuis op en deed hem in de emmer.

De laatvlieger bleek een volwassen mannetje te zijn. Hij hield zijn rechtervleugel wat apart, maar zo te zien waren de vleugels en vlieghuid heel. Misschien verkeerde hij in shock. Voor de zekerheid ben ik toch maar even naar de dierenarts gegaan, om te controleren of er geen inwendig letsel was. De dierenarts kon gelukkig niets opmerkelijks vinden. Ik heb de vleermuis in een bakje gedaan en deze afgedekt met een handdoek om hem rust te geven.

Tegen 21.50 uur ben ik weer richting Balkbrug gegaan. Ik had afgesproken, zodra er niks mis was, hem op dezelfde plaats vrij te laten. Achter het huis staan prachtige grote eikenbomen in een laan. In één van die bomen zat een vogelhuisje met wat ruimte erachter. We hebben de vleermuis vlak bij het vogelhuisje op de stam van de boom gezet, zodat hij erachter zou kunnen wegkruipen. De vleermuis kroop uit zichzelf wat hoger.

Tijdens het wachten, zagen we diverse vleermuizen voorbijvliegen. Na een half uurtje vloog de laatvlieger weg. De bewoners zuchten opgelucht: 'Wat mooi hé? Wat mooi'.

Groetjes Hillie Waning Vos
Life & Nature Specialist
Duurzaamheid, Natuur, Milieu en Communicatie

* *Noot van de Redactie*
Hillie werkt op vrijwillige basis en wordt door de Dierenbescherming gebeld, zodra er melding binnenkomt wanneer het om gewonde of lastige wilde dieren gaat.
Iedereen mag een gewond dier helpen of redden volgens de zorgplicht (Artikel 2) van de Flora- en faunawet. Het is alleen niet voor iedereen toegestaan vleermuizen op te vangen en te verzorgen, omdat het beschermde dieren zijn. Als je een gewonde vleermuis gevonden hebt, neem dan contact op met een deskundige in de buurt. Kijk ook op de website www.vleermuis.net onder ***http://www.vleermuis.net/vleermuis-gevonden***

Oproep

Nieuwsbrief over vleermuis vriendelijke huizen

De laatste tijd krijgen we bij de Vlen regelmatig vragen over maatregelen aan huizen voor vleermuizen. Dit gaf mij het idee om hier een hele nieuwsbrief aan te wijden.

Daarom ben ik op zoek naar voorbeeldprojecten, maatregelen, boeken, artikelen verhalen en anekdotes over vleermuis vriendelijke huizen.

Ook foto's van gebouwen met vleermuisverblijven erin zijn interessant.

Mail naar vlennieuwsbrief@vzz.nl

Groeten Carolien van der Graaf

30 augustus Nationale Nacht van de Vleermuis

door Saskia Roselaar

Nog nooit "oog in oog" gestaan met een vleermuis? Benieuwd of alle enge verhalen juist zijn? Grijp dan dit weekend je kans en maak kennis met de vleermuis. In heel Nederland kan je terecht voor leuke activiteiten.

Vleermuizen zijn een bedreigde diergroep. Er komen slechts 17 soorten voor in Nederland, waarvan de meeste heel zeldzaam of bijna uitgestorven zijn. Over vleermuizen doen nog altijd de wildste verhalen de ronde. Ze zouden in je haren vliegen, aanvallen, knagen aan isolatie, geluidsoverlast veroorzaken, enzovoorts.

Niet is echter minder waar: op de Nederlandse Nacht van de Vleermuis kun je zien en horen hoe vleermuizen echt leven! Het is een unieke kans om deel te nemen aan een wandeling met een vleermuizendetector en in een natuurgebied dichtbij huis oog in oog te komen staan met jagende vleermuizen.

Onze natuurlijke bossen hebben de afgelopen eeuwen plaats moeten maken voor de mens. Veel vleermuizen die van nature in holle bomen leefden, moesten zich aanpassen aan een leven dichter bij de mens. Sommige soorten vinden we tussen dakconstructies van veestallen, kerken, kloosters of kastelen. Vleermuizen in gewone huizen zijn meestal dwergvleermuizen, onze kleinste en meest algemene soort. Kolonies van dwergvleermuizen bevinden zich vooral in spouwmuren, rolluikkasten en tussen allerlei dakconstructies.

De natuurlijke leefgebieden van vleermuizen zijn zeldzaam geworden. Door het gebruik van insecticiden, intensieve landbouw en vervuiling van rivieren is onze natuur zeer insectenarm geworden. Ook hun verblijfplaats maakt vleermuizensoorten zeer kwetsbaar. Geschikte kolonieplaatsen of overwinteringplaatsen verdwijnen, holle bomen worden ondoordacht geveld, kolonies in huizen worden verjaagd en kerkzolders worden ontoegankelijk gemaakt bij restauratie. Ook landschapselementen als hagen, houtkanten en bomenrijen, die vleermuizen nodig hebben om naar hun jachtterrein te vliegen, verdwijnen in een snel tempo. Heel wat overwinteringplaatsen zijn onbekend en worden soms onwetend afgebroken of verstoord. Het gevolg is dat maar liefst 10 van de 17 soorten in Nederland op de rode lijst staan in de categorieën 'vermoedelijk bedreigd' tot 'uitgestorven'. Alle vleermuizen en hun verblijfplaatsen genieten wettelijke bescherming, maar dat alleen is onvoldoende. Bijkomende, meer actieve beschermingsmaatregelen zijn dan ook dan nodig.

Meer informatie over de Nederlandse vleermuizen en hun leefgebieden vind je op **www.vleermuis.net**.

Om mensen meer bewust te maken van de vleermuizen met wie wij onze leefgebieden delen, wordt op **30 augustus** in heel Europa de Euopean Bat Night georganiseerd. In Nederland worden verschillende activiteiten georganiseerd door de Vleermuiswerkgroep Nederland. De meeste excursies zijn gratis.

Informatie is te verkrijgen via excursies@vzz.nl.

Je kunt op zoek naar vleermuizen tijdens de volgende excursies:

Noord-Holland

Bovenkarspel
Datum: **LET OP: 6 september**
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: Het Streekbos, vanuit NME-Centrum De Terp, Veilingweg 9, 1611 BN Bovenkarspel
Omschrijving: Vleermuizen kijken met hun oren in Noord-Holland. Deze activiteit wordt in het kader van de Groene Maand September 2008 verzorgd door IVN afdeling West-Friesland in Bovenkarspel
Organisatie door: IVN Westfriesland
Kosten: Gratis, maar een vrijwillige bijdrage is altijd welkom!
Contact: Frieda Bus, e-mail: friedabus@hetnet.nl, telefoon: 0228 541489

30 augustus: nacht van de Vleermuis

Heemstede
Datum: **LET OP: 19 september**
Tijd: 21.00 uur
Startpunt: landgoed Leyduin
Organisatie door: A-J Haarsma (Vlen)
opmerking: thema baltsroepende grootoorvleermuizen en rosse vleermuizen,
N.B. Het aantal deelnemers is beperkt. Opgave verplicht bij ahaarsma@dds.nl

Den Burg, Texel
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: Jac. P. Thijsseschool, Den Burg
Organisatie door: Ecomare
Omschrijving: Vleermuisexcursie op Texel
N.B. Aantal deelnemers beperkt. Opgave verplicht bij Kees Verschoor en Pierre Bonnet, tel 0222-312913 of email: k.verschoor.kuip@texel.com

Den helder - Robbenoordbos
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.30 uur
Startpunt: Camping Robbenoordbos
Organisatie door: KNNV Den Helder
N.B. Aantal deelnemers beperkt, opgave verplicht bij Jan Boshamer, 0223-645648 of e-mail: janboshamer@planet.nl

Zuid-Holland

Zoetermeer
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.30 uur
Startpunt: Stadsboerderij Het Buitenbeest, Voorweg 93, Zoetermeer
Organisatie door: Gemeente Zoetermeer
N.B. Aantal deelnemers beperkt. Opgave verplicht bij Johan Vos, 079 - 3469804 of e-mail: J.G.Vos@zoetermeer.nl

Rokanje
Datum: 30 augustus
Tijd: 20:00 uur
Startpunt: Bezoekerscentrum Tenellaplas, Duinstraat 12a in Rockanje
Omschrijving: Vleermuisexcursie rondom de Tennellaplas, Rockanje.
Organisatie door: het Zuid-Hollands Landschap
N.B. opgave verplicht bij Jan Alewijn Dijkhuizen, via bezoekerscentrum: 0181-483909 of email: alewijn.annette@wxs.nl

Den Haag - Haagse Bos
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: Bezuidenhoutseweg ter hoogte van paleis Huis ten Bosch
Organisatie door: Vleermuiswerkgroep Zuid-Holland.
N.B. graag opgeven voor deelname bij Leonie de Kluys e-mail: ldekluys@yahoo.com

Rotterdam - Schiebroekse park
Datum: 30 augustus
Tijd: 20:30 uur
Startpunt: Publicatiebord Schiebroekse Park, Berberisweg, hoek Kastanjesingel
Organisatie door: Vogel-, Vleermuis- en Vlinderwerkgroep Noordrand
N.B. aanmelen bij Peter van Dalen, vandalenv@cs.com

Leiden
Datum: **LET OP: 6 september**
Tijd: 19.45 uur. Duur: tot ca. 22.00 uur
Startpunt: Schooltuinen Cronesteyn, Cronesteyn 3a (naast kampeerboerderij Stochemhoeve), Polderpark Cronesteyn, Leiden
Organisatie: IVN Afdeling Leiden
N.B. opgave verplicht bij Gerard van der Klugt, 071-5148044

Drenthe

Ansen
Datum: **LET OP: 28 augustus**
Tijd: 20.30 uur
Startpunt: Beheerboerderij Rheebruggen, Rheebruggen 8
N.B. aanmelden bij Eva de Hullu, evadehullu@gmail.com, 06-45578347

30 augustus: nacht van de Vleermuis

Zuidwolde
Datum: LET OP: 29 augustus
Tijd: 19.45 uur
Startpunt: Entekoele, Falieberglaan 5-A, Zuidwolde
Beschrijving: vleermuiswandeling en lezing in de Entekoele, Falieberglaan 5-A, Zuidwolde.
Organisatie door: Natuurvereniging Zuidwolde
N.B. aanmelden bij Jan Mager, jan.mager@home.nl

Overijssel

Markelo
Datum: 30 augustus
Tijd: 19.30 uur
Startpunt: Informatiecentrum 'n Witten, Borkeldweg 17, Markelo
Organisatie door: IVN Markelo en Rijssen-Enter
N.B. Aantal deelnemers beperkt. Opgave verplicht bij Jetty Dorresteijn e-mail: jetty.dorresteijn@wxs.nl

Dedemsvaart
Datum: 30 augustus
Tijd: 19:00 uur
Startpunt: Oudheidkamer van de Historische Vereniging Avereest, Oude Zuidwolderstraat 13, dedemsvaart
Organisatie door:
omschrijving: om 19.00 uur begint de activiteit met lezing, gevolg door een wandeling. Ook zijn er spelletjes voor kinderen.
N.B. kosten 3 euro (incl. 1 consumptie), aanmelden bij Hillie Waning, hilliewaning@wanadoo.nl, 0523-682105

Gelderland

Arnhem
Datum: **LET OP: 29 augustus**
Tijd: 19:30- 22:30 uur
Startpunt: Burgers Zoo
Organisatie door: Burgers Zoo, thema nachtdieren
Kosten: € 3,50 per persoon
Omschrijving: Aanleiding is het 25-jarig jubileum van de Vlinderstichting die dit jubileum op 29 augustus in Burgers' Zoo viert met een nachtvlin-dernacht. Behalve nachtvlinders zullen ook andere nachtdieren zoals vleermuizen aan bod komen. Paul van Loon leest enkele spannende kinderver-halen voor. In een voorprogramma, speciaal gericht op kinderen van 8 tot 12 jaar wordt verteld hoe verschillende diersoorten met de nacht omgaan.

Na de presentaties laten IVN-gidsen in de Bush en de Desert wetenswaardigheden en aanpassingen zien van diverse nachtactieve dieren (o.a. Rodriquez vleermuis). Bij de tropische brilbladneus-vleermuizen laten leden van de Vleermuiswerkgroep Gelderland de ultrasone ge-luiden van deze dieren horen. Als het goed weer is gebeurt dat ook buiten op het Safariterras en in de Rimba. Hier gaat het uiteraard om Nederlandse soorten die hier vrij rondvliegen. Het gebruik van een zaklantaarns is niet toegestaan.
In het Bush restaurant wordt doorlopend een film over het leven van vleermuizen vertoond.

Het voorprogramma start om 19:30 uur; het hoofdprogramma om 20:15 uur. De kassa's gaan om 18:45 uur open (en sluiten om 19:30 uur !). Het park sluit deze avond om 22:30 uur.

Flevoland

Emmeloord Emmelerbos
Datum: 30 augustus
Tijd: 20:30 uur
Startpunt: Sportlaan 44, bij IVN gebouw, Emmeloord
Organisatie door: KNNV Lelystad
N.B. aanmelden bij Jan Nagel, Nagel@landschapsbeheer.net

Utrecht

Maarssen Park Vechtenstein
Datum: **LET OP: 16 augustus**
Tijd: 21.30 uur
Startpunt: bij de ingang van het park Vechtenstein aan de Vechtensteinlaan in Maarssenpark Vechtenstein

30 augustus: nacht van de Vleermuis

Organisatie door: IVN Vechtplassen
Thema: maansverduistering, vleermuizen, nachtvlinders
Meer info: www.ivnvechtplassen.org/excursies
N.b. opgave verplicht bij Ton Lindemann, tel: 0346-566622 of email: lindemann.ton@hccnet.nl

Utrecht
Datum: **LET OP: 29 augustus**
Tijd: 21.00 uur
Startpunt: Fort Ruigenhoek, parkeerplaats, Sint Anthoniedijk (zijweg van de Gageldijk)
Organisatie door: IVN Vechtplassen
Omschrijving: Rond het fort Ruigenhoek komen veel vleermuizen voor en je kunt er op enerverende wijze kennismaken met vele nachtvlinders.
N.B. Opgave verplicht.bij Harrie Pelgrim, 06-25147998 of via email: pelgrim.fam@planet.nl

Lochem Natuurtuin
Datum: 30 augustus
Tijd: 20:30 uur
Startpunt: Natuurtuin, hoek van de Albert Hahnweg, Enkweg en de Heggerank in Lochem.
Organisatie door: IVN Werkgroep Natuurtuin
Omschrijving: Nachtvlinder- en vleermuisexcursie in de Natuurtuin
N.B. aanmelden bij Gerard Doornbos, doornbos.prinsen@hetnet.nl, 0573-251041

Noord-Brabant

Oisterwijk
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: Bezoekerscentrum Oisterwijk

Organisatie door: Bezoekerscentrum Oisterwijk, Natuurmonumenten
Contactpersoon: Jos Marcelissen
Kosten: Leden Natuurmonumenten € 4,-. Niet-leden € 7,-
Omschrijving: Vleermuisexcursie Oisterwijkse bossen en Vennen. De avond begint met een mooie diapresentatie waarbij u de gids van alles kunt vragen over het leven van vleermuizen. Dan volgt de excursie door het donkere bos. Met behulp van een batdetector spoort u dwergvleermuizen, watervleermuizen en misschien wel de rosse vleermuis op. Een deskundige gids neemt u mee.
N.B. Aantal deelnemers beperkt, opgave verplicht. Alleen voor volwassenen.

Limburg

Landgraaf
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: Excursie Rimburgerbos, Dr' Slieënberg, Maastrichterweg, Landgraaf
Organisatie door: IVN Ubach over Worms
N.B. Opgave verplicht bij Jan Spierts email: ivn.ubachoverworms@home.nl

Maastricht
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: CNME, Drabbelstraat 7
Organisatie door: IVN Maastricht
N.B. Aantal deelnemers beperkt, opgave verplicht bij Ger Beckers 043-3670857 of e-mail: pghbeckers@telfort.nl

Geleen - Spau-Beek
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.30 uur
Startpunt: Station Spau-Beek
Organisatie door: IVN Spau-Beek
Omschrijving: Vleermuisexcursie rondom het Geleenbeek-dal.
N.B. Aantal deelnemers beperkt. Opgave verplicht bij Sjaak Frenken, 046-4435549 of e-mail: sjaak.frenken@home.nl

Weert
Datum: 30 augustus
Tijd: 20.00 uur
Startpunt: NMEC Weert, de IJzeren Man, Geurtsvenweg 4, Weert
Organisatie door: NMEC Weert
N.B. aanmelden bij Jan Kluskens, ja.kluskens@planet.nl

30 augustus: nacht van de Vleermuis

Heeswijk Dinther - Landgoed Heeswijk
Datum: 30 augustus
Tijd: 20:30 uur
Startpunt: Parkeerplaats kasteel Heeswijk,
Kasteel 4, 5473 VA Heeswijk Dinther
Organisatie door: IVN Bernheze en Veghel

Bekijk de vernieuwde website

www.vleermuis.net

er is ook een forum

opmerkingen, aanvullingen en ideeën zijn van harte welkom
stuur een mail naar
vlen@vzz.nl

European Bat Night

The event, organised by EUROBATS, takes place every year in more than 30 countries.
Nature conservation agencies and NGOs from across Europe pass on information to the public about the way bats live and their needs with presentations, exhibitions and bat walks, often offering the opportunity to listen to bat sounds with the support of ultrasound technology. The general date is set for the last weekend in August; however, local organisers sometimes choose other dates if more convenient.

The 12th European Bat Night (2008) will take place on

30-31 August 2008

Nieuwsberichten op de website van Vlen en VZZ

Hierbij zou ik ieder willen attenderen op de nieuwsberichten en perberichten, die op de websites www.vleermuis.net en www.vzz.nl staan. Ook worden de nieuw verschenen boeken en rapporten vermeld:

www.vleermuis.net

8 augustus 2008
Allereerste opnames van kleine dwergvleermuis in Nederland
door Freek Cornelis

Op 23 augustus 2007 na afloop van een inventarisatie nabij Leersum in het kader van het Langbroekerwetering onderzoek, maakte ik nog wat opnames van sociale roepjes van dwergvleermuizen met een Petterson D240x. Toen hoorde ik de kleine dwergvleermuis! Prof. Gareth Jones, die de soort heeft ontdekt, heeft bevestigd dat het inderdaad om een kleine dwergvleermuis gaat.

Inmiddels heeft de VZZ een persbericht doen uitgaan waarin deze ontdekking is beschreven.

22 juli 2008
Resultaten meervleermuistellingen deel 2
door A-J Haarsma

Hier volgt een complete lijst van de telresultalten van de meervleermuistellingen uit 2008. De resultaten geven een negatieve trend weer in aantal meervleermuizen in Nederland. Veel verblijfplaatsen zijn verlaten of worden door minder dieren bewoond dan voorheen. In het licht van deze bevindingen is een betere bescherming van de meervleermuizen in Nederland noodzakelijk.

9 augustus
Forum: filmpje Grootoor eet huismoedertje (nachtvlinder)
door Erik Korsten

Te downloaden:
- filmpje etende grootoorvleermuis

FORUM op www.vleermuis.net

Op de website bevindt zich ook een forum. Een deel van dit forum is alleen toegankelijk voor vleermuiswerkers. Hierop kunnen oa specifieke vragen over herkenning, waarnemingen en opmerkelijke gedragingen worden geplaatst worden.
Wilt u ook mee discussieren op dit forum onderdeel, stuur dan een mail naar vlen@vzz.nl, met een korte motivatie. Bijvoorbeeld vleermuissoorten van interesse en ervaring.

www.vzz.nl

5 Augustus
Gezocht: Tellers van vleermuizen op zolders!
door Hans Huitema

De Zoogdiervereniging organiseert een cursus 'Zoldertellingen vleermuizen' op drie verschillende locaties in het zuiden van het land. Doel is het opleiden van vrijwilligers die mee willen doen bij het monitoren van vleermuizen op zolders.
Meld je dan aan door een e-mail te sturen aan vrijwilligers@vzz.nl of door te bellen met de Zoogdiervereniging VZZ op nummer 026-3705318.

5 Augustus
Vrijwilligers gezocht voor NEM Autovleren
door Jasja Dekker en Sil Westra

De Zoogdiervereniging VZZ zoekt vrijwilligers die deze zomer met de auto of de boot op zoek gaan naar vleermuizen. Iedereen met een rijbewijs of vaarbewijs kan meedoen, dus geef je op!
Lijkt het u leuk om in de omgeving van uw woonplaats in augustus of september een route te rijden, dan kunt u zich via email (vrijwilligers@vzz.nl) of per post opgeven bij de Zoogdiervereniging VZZ.

Te downloaden:
- Rapport over pilot autovleren

Nieuwsberichten op de website van Vlen en VZZ

5 Augustus
Overdag trekkende vleermuizen op Schiermonnikoog
door Rob Koelman

In de nazomer trekken niet alleen vogels, maar ook vleermuizen. Soms worden ze zelfs overdag gezien. De ruige dwergvleermuizen van Schiermonnikoog laten zien dat het de moeite loont om in de nazomer alert te zijn op overdag doortrekkende ruige dwergvleermuizen, met name in de kuststreek. Waarnemingen kunnen worden doorgegeven via de website www.telmee.nl.

22 Juli
Zorgen over effecten windmolens op vleermuizen
door Jasja Dekker en Eric van Kaathoven

De Zoogdierverniging VZZ trekt aan de bel bij de minister over de gevolgen van het toenemend aantal windmolens voor vleermuizen. Bekijk ook een infraroodfilmpje over de dodelijke effecten die een windmolen kan hebben.

Te downloaden:
- Rapport vleermuisen en windenergie
- De brief over vleermuizen en windmolens aan Minister Cramer

15 Juli
Tellers gezocht voor groot onderzoek naar trek vleermuizen.
door Kees Mostert - Veldwerkgroep VZZ

Doe mee aan een groot onderzoek om meer zicht te krijgen op de fascinerende trek van vleermuizen in de nazomer en ga tellen op een Waddeneiland. De gekozen locaties worden twee maal onderzocht. Eenmaal in de periode half september - half oktober 2008 (met een voorkeur voor het weekend 26 t/m 28 september) en eenmaal in de periode juni-juli 2009. De voorwaarden waaronder je mee kunt doen zijn op te vragen bij: kmos@xs4all.nl.

Marburg virus *wordt vervolgd*

namens de redactie

Een Nederlandse toeriste, die in Oeganda een vleermuisgrot bezocht, is afgelopen 11 juli overleden aan het Marburgvirus.

In een volgende Vlen-nieuws zal een artikel over dit virus verschijnen.

Hierbij wordt alleen even kort vermeld, dat de besmetting van de toeriste zeer uitzonderlijk is.en er daarom geen reden tot paniek is

Het virus komt sporadisch voor in grote delen van West-, Oost- en Centraal Afrika. Epidemieën heben zich lokaal voorgedaan in Angola, de Democratische Republiek Congo, Gabon, Kenya, Soedan, Oeganda, Zaïre en Zimbabwe.

Het virus komt dus niet in Europa voor!

In Nederland komt de ziekte normaliter niet voor. Op 11 juli is één patiënt aan de ziekte overleden. Deze patiënt heeft de ziekte opgelopen in Oeganda, zeer waarschijnlijk door contact met een besmette vleermuis.

Verschillende dieren in bepaalde gebieden in Afrika kunnen het virus bij zich dragen en de mens ermee besmetten. Het is bekend dat vleermuizen in bepaalde gebieden het virus bij zich dragen. Verder kan het virus voorkomen bij ratten, muizen, apen en antilopen.

Meer informatie is te vinden op de website van het RIVM: **www.rivm.nl**

bron: www.rivm.nl/cib/infectieziekten-A-Z/infectieziekten/Filovirussen/FAQ_Marburg_hemorragische_koorts.jsp

Nieuwsberichten op de website van Vlen en VZZ

4 Juli
In actie voor de ingekorven vleermuis
door Jasja Dekker

Voor de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg heeft de Zoogdiervereniging VZZ een actieplan voor deze kwetsbare vleermuis gemaakt.

Te downloaden:
- actieplan ingekorven vleermuis

Monstertochten Zuid-Holland
door Veldwerkgroep VZZ

In navolging van de activiteiten op Voorne en in de Hoekse Waard volgen in de nazomer van 2008 twee "monstertochten" in de Alblasserwaard en de Krimpenerwaard. Door vanuit auto's vleermuizen te inventariseren wordt een zeer accuraat beeld verkregen van de huidige verspreiding van vleermuizen.

- Alblasserwaard: zaterdagavond 30 augustus 2008 21.00 - 24.00 uur,
- Krimpenerwaard: zaterdagavond 6 september 2008 21.00 - 24.00 uur.

Je kunt je opgeven door een mail te sturen naar de Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland (kmos@xs4all.nl).

Gezocht: bestuurslid Vlen

Namens het Vlen-bestuur

De VLEN is een werkgroep van de VZZ. De VLEN probeert veldonderzoek aan vleermuizen te stimuleren door onder andere het organiseren van de VLEN-dag, het uitbrengen van de VLEN-nieuwsbrief, het updaten, restylen en verbeteren van Vleermuis.net en het organiseren van de Nacht van de vleermuis.

Om bovenstaande doelstelling beter te kunnen halen, is het VLEN-bestuur op zoek naar een nieuw bestuurslid, die tevens de redactie van de Vlen-nieuwsbrief kan versterken.
Daarvoor zijn we op zoek naar jou! Heb je interesse in vleermuizen, onderzoek en/of bescherming? Vind je het leuk om activiteiten te organiseren, teksten te lezen/ schrijven en mensen te bellen? Vind je het niet erg om vier keer per jaar in de omgeving van de randstad te vergaderen? Lees dan verder en neem contact met ons op.

De Vlen bestaat uit:

- Voorzitter en coordinator website:
  Anne-Jifke Haarsma

- Penningmeester en ledenadministratie:
  Saskia Roselaar

- Secretaris en hoofdredacteur nieuwsbrief:
  Carolien van der Graaf

- Coordinator Vlendag en Nacht van de vleermuis:
  Saskia Roselaar, Leonie de Kluys en René Janssen, Anne-Jifke Haarsma

Lijkt het je wat?

Mail dan naar vlen@vzz.nl.

Over: beschermingsplan voor vleermuizen in Noord-Brabant

door Carolien van der Graaf

'Een thuis voor de vleermuis, beschermingsplan voor vleermuizen in Noord-Brabant', P.Twisk en H. Limpens, Zoogdiervereniging VZZ, Provincie Noord-Brabant directie Ecologie, 's-Hertogenbosch, december 2006.

Inleiding beschermingsplan

In het kader van de Nota 'Over bevers, blauwtjes en brabanters, ruimer baan voor bedreigde brabanders' (2004) is besloten een provinciaal beschermingsplan voor vleermuizen op te stellen. De provincie Noord-Brabant heeft de VZZ hiervoor benaderd. In eerste instantie was het de bedoeling alleen voor de grijze grootoorvleermuis en de ingekorven vleermuis, die tot de meest zeldzame en bedreigde soorten in Brabant behoren, een beschermingsplan op te stellen. Omdat alle soorten onder een strikte bescherming vallen, ook algemene soorten kwetsbaar zijn en de maatregelen voor meerdere soorten positief zullen uitwerken is ervoor gekozen alle soorten in het beschermingplan op te nemen.

Het soortbeschermingsplan is bedoeld als plan van aanpak voor het behoud en herstel van de in Noord-Brabant voorkomende populaties van vleermuizen.

Inhoud rapport

Het beschermingsplan is een uitgebreid boekwerk geworden met veel algemene informatie over vleermuizen en de wetgeving en met zowel algemene als gebiedsgerichte maatregelen voor de bescherming van vleermuizen.

Hoewel het plan specifiek voor Noord-Brabant is opgesteld, staat er veel informatie in, die ook elders toepasbaar is. Andere provincies, overheden en organisaties kunnen er een voorbeeld aan nemen voor het beschermen van vleermuizen.

Soorten vleermuizen

Het rapport start met de beschrijving van de in Noord-Brabant voorkomende soorten. Hier wordt veel nuttige informatie over de ecologie van de dieren gegeven en over de verspreiding van de soorten in Noord-Brabant. In de soortbeschrijvingen zijn ook zeer recente onderzoeksresultaten opgenomen. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat franjestaarten ook in naaldbossen jagen, dat gewone dwergvleermuizen ook in bomen verblijven, dat ruige dwergvleermuizen veel gebruik maken van vleermuiskasten en dat grootoorvleermuizen in territoriale familiegroepen leven.

Ecologie

Vervolgens wordt ingegaan op de leefwijze van vleermuizen. Allereerst wordt natuurlijk duidelijk gemaakt, dat vleermuizen in groepen leven in een netwerk van verblijfplaatsen, vliegroutes en voedselgebieden.
Daarnaast wordt bijvoorbeeld genoemd dat meervleermuizen in een netwerk met een hoofdkolonie en satellietverblijven leven, dat Bechsteins vleermuizen in matriarchale groepen leven en het belang van voorjaars- en najaars zwermlocaties bij winterverblijven komt aan de orde. Ook wordt het belang van ruime zolders voor vale vleermuis, ingekorven vleermuis en grijze grootoorvleermuis, de drie meest zeldzame en kwetsbare soorten van Noord-Brabant, onderstreept.

Wetgeving

In het hoofdstuk over de wetgeving wordt benadrukt dat de Nederlandse overheid zich met de ondertekening van het Bats Agreement heeft geconformeerd aan het identificeren en beschermen van gebieden en locaties die van belang zijn voor de bescherming van soorten.

Plan van aanpak

Voordat de maatregelen aan de orde komen worden de knelpunten beschreven. Behalve de afname van geschikt leefgebied wordt ook ingegaan op de kennislacunes.
Zo wordt bijvoorbeeld het gebrek aan kennis van de werking van compensatiemaatregelen genoemd en het gebrek aan kennis over de manieren waarop overlast door vleermuizen te verhelpen is. Om de

Vervolg: beschermingsplan voor vleermuizen in Noord-Brabant

knelpunten op te lossen wordt in het plan van aanpak ingezet op:
1. Communicatie
2. Onderzoek
3. Thematische maatregelen
4. Kansrijke (prioritaire) gebieden

De maatregelen hebben een positieve insteek en zijn erop gericht het imago van vleermuizen te verbeteren en de kennis over het gedrag en de verspreiding van de dieren te vergroten. De provincie heeft in dit geheel een initiërende, coördinerende en evaluerende (monitoring) rol.

Hier een snelle greep uit het gros der maatregelen:
- het opstellen van een voorlichtingsplan,
- het geven van cursussen voor beginners en gevorderden,
- het opzetten van een meldingennetwerk voor gevonden vleermuizen,
- het opstellen van beheersrichtlijnen voor gebouwen, bomen en landschapselementen,
- bouwen en inrichten van ondergrondse ruimtes,
- specifiek onderzoek naar ingekorven vleermuizen, grijze grootoorvleermuizen en baardvleermuizen,
- gebiedsgericht onderzoek naar vleermuizen in de Biesbos (één van de prioritaire gebieden),
- inventarisatie, monitoring en evaluatie.

Een aantal van deze maatregelen wordt momenteel uitgevoerd. Zo wordt er dit jaar een inventarisatie van vleermuizen in de Biesbos uitgevoerd.

Bij een aantal maatregelen wordt vermeld dat ze eigenlijk beter op landelijke schaal kunnen worden uitgevoerd, zoals het opstellen van een voorlichtingsplan. Het is daarom aan te raden om dit plan aandachtig door te lezen. Zo kan de informatie over het opzetten van een meldingennetwerk (blz 81) voor andere provincies en organisaties zeer nuttig zijn. In bijlage 2 wordt tot slot een uitgebreide omschrijving gegeven van het aanleggen en inrichten van ondergrondse ruimtes als winterverblijf voor vleermuizen.

Al met al is het rapport een gedegen werk met veel nuttige informatie en maatregelen.

Het rapport is van de website van de VZZ te downloaden.

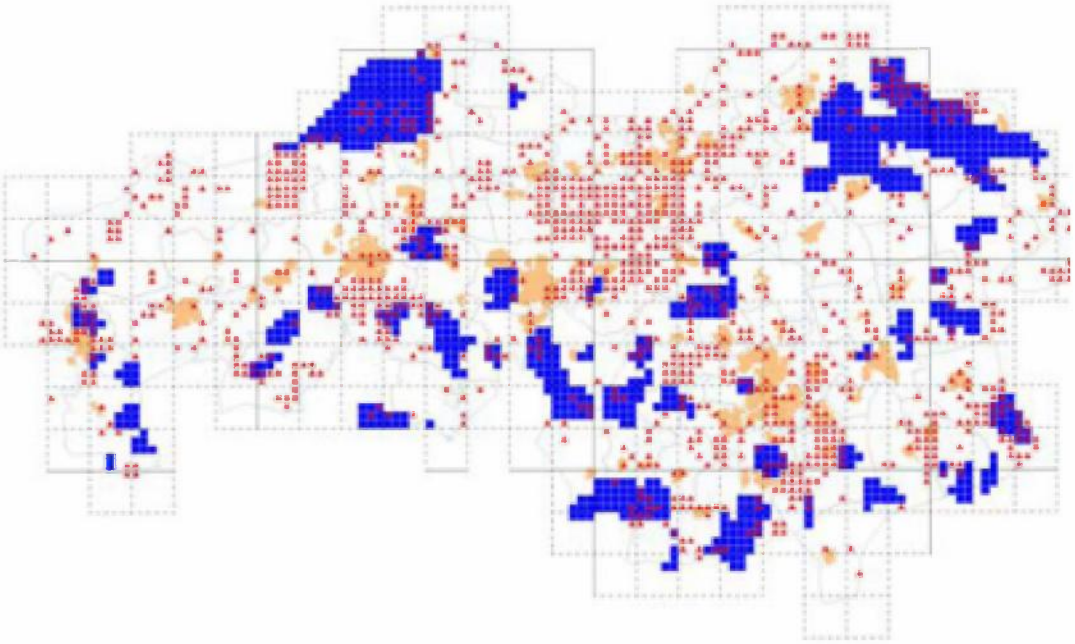

Kaart 17. 'Witte gebieden' in Noord-Brabant
■ = gebied waar weinig of geen informatie over vleermuizen van beschikbaar is, en dat naar verwachting wel belangrijk is voor vleermuizen; ▲ = kilometerblok met waarneming(en) van de gewone dwergvleermuis; deze soort komt waarschijnlijk overal in Noord-Brabant voor.

European Bat Night

Nox europea chiropterorum
Europeiska fladdermusnatten
Eiropas Sikspārņu nakts
Europäische Nacht der Fledermäuse
Европска ноќ ѕ̀ирила
Európska noc pre netopiere
Nemzetközi denevérnéj
Európska noc pre netopiere
Europos Šikšnosparnių naktis
Nuit Européenne de la Chauve-souris
Europese Nacht van de Vleermuis
Euroopa Nahkhiirööö
Notte Europea del Pipistrello
Europejska noc nietoperzy
Nit Europea dels Rat-penats
Europæisk Flagermus Nat
Noite Europeia dos Morcegos
Європейська ніч кажанів
Noche Europea de los Murciélagos
Европейска нощ на прилепите
Evropská noč netopýrov
European Bat Night
Noaptea liliecilui european
Euroopan lepakkoyö
Европска ноќ на лилјаците
Avrupa Yarasa Gecesi
Βραδιά Ευρωπαϊκής νυχτερίδας
Европска ноћ слепих мишева
Europäisch Fledermäusenacht
Европейская ночь летучих мышей
Europeisk fläggermusnatt
Nata Europiane e Lukunjëve të natës
Avrupa Yarasalarin Gecesi
Єдиратейская ноч кажанаў
Європейська ніч кажанів
Oíche Eorpach na nIadhóg
Il-Lejl Ewropew tal-Friefet il-Lejl
Եվրոպական գիշեր չղջիկների

UNEP / EUROBATS Secretariat
United Nations Campus
Hermann-Ehlers-Straße 10
53113 Bonn, Germany

Phone: +49 - 228 - 815 24 20-1
Fax: +49 - 228 - 815 24 45
Internet: www.eurobats.org
E-mail: info@eurobats.org

EUROBATS

Agenda

Nacht van de Vleermuis
Datum: 30 augustus 2008
Plaats: door heel het land, zie deze nieuwsbrief
Informatie: zie deze nieuwsbrief en zie www.vleermuis.net

Cursus vangen en hanteren
Datum: 12 tot 14 september 2008
Plaats: Zuid-Limburg
Informatie: www.vleermuis.net en www.vzz.nl
Toelichting: deze cursus, "vangen en hanteren van vleermuizen", is bedoeld om deelnemers te laten kennis maken met het vangen van vleermuizen met mistnetten, het hanteren van de gevangen dieren en de toepassingsmogelijkheden van deze methode van vleermuisonderzoek. De cursus zal in de toekomst ook gebruikt worden bij het verdelen van machtigen om vleermuizen te vangen.

De cursus is inclusief materiaal, 5 maaltijden en 2 overnachtingen.
De kosten voor deze 3 daagse cursus bedragen:
- € 350,- voor medewerkers van adviesbureaus
- € 75,- voor vrijwilligers

Aanmelden kan uiterlijk tot en met 29 augustus 2008 door bijgevoegd aanmeldingsformulier te sturen aan Barbara Pattikawa via zoogdier@vzz.nlDit e-mailadres is beschermd door spambots, u heeft Javascript nodig om dit onderdeel te kunnen bekijken of per post naar Zoogdiervereniging VZZ, Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem.

Vleermuizendag VLEN
Datum: 25 oktober 2008
Plaats: locatie nog nader te bepalen
Informatie: www.vleermuis.net en www.vzz.nl

XIth European Bat Research Symposium
Datum: 18-22 augustus 2008
Plaats: Cluj-Napoca, Roemenië
Informatie: www.ebrs2008.org

XVth International Bat Research Conference
Datum: augustus 2010
Informatie: nog niet beschikbaar
Plaats: Praag, Tsjechische Republiek
Voertaal: Engels

XIIth European Bat Research Symposium
Datum: augustus 2011
Plaats: Litouwen
Informatie: nog niet beschikbaar
Voertaal: Engels

XVIth International Bat Research Conference
Datum: augustus 2013
Plaats: Vermoedelijk Durban, Zuid-Afrika
Informatie: nog niet beschikbaar
Voertaal Engels
Voor informatie over bovenstaande conferenties kan men ook terecht bij:
RCBSC
Postbus 835
2300 AV Leiden
e-mail: phc.lina@tiscali.nl

- advertentie -

BioQuip

Het adres voor vleermuisdetectors

Tevens veerunsters en zoogdiervallen

E. de Boer van Rijkstraat 13
2331 HH Leiden

tel.: 071 -531 49 79
fax: 071 -576 62 68
e-mail: bioquip@zonnet.nl
website: www.bioquip.nl

ook tijdens de avonduren bereikbaar

Adressen

Vleermuiswerkgroep Nederland-VZZ
Secretaris: Anne Jifke Haarsma, tel: 06 - 16392155, Rijnlaan 153, 2105 XM Heemstede.
Publiciteit en Ledenadministratie: Saskia Roselaar, tel: 071 - 5280022, Haven 24 A, 2312 MJ Leiden.
Overige bestuursleden: Rudy van der Kuil, tel: 070 - 3652811, René Janssen, tel: 0345 - 530085, Leonie de Kluys, tel: 06 - 41482817, Carolien van der Graaf, tel: 070 - 8892222
www.vleermuis.net, e-mail: vleermuiswerkgroepnederland@vzz.nl

Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming
Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem, tel: 026 - 3705318, fax: 026 - 3704038, site: www.vzz.nl, e-mail: info@vzz.nl
Zoogdiermonitoring
Antwoordnummer 1380, 6800 VC Arnhem
e-mail: zoogdier@vzz.nl
Wintertellingen: Vilmar Dijkstra, e-mail: v.dijkstra@vzz.nl
Databankbeheerder VZZ: Martijn Vanoene zoogdier@vzz.nl of martijn.vanoene@vzz.nl

Provinciale Werkgroepen

Friesland: **Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF)**
Coördinator: Teddy Dolstra, tel: 0621 - 686354, Zuiderweg 10, 8395 KV Steggerda, e-mail: Suchbistenwurkgroep-fff@hetnet.nl

Groningen: **Vleermuis Coördinatie Overleg Groningen (VleCOG)**
Contactpersoon: Jan van Muijlwijk, Golf van Riga 61, 9642 CJ Veendam, e-mail: jvmmap@bart.nl

Drenthe: **Vleermuiswerkgroep Drenthe (VLED)**
Provinciaal coördinator: Reinier Meijer, tel: 0592 - 372359, Zwartwatersweg 103, 9402 SM Assen, e-mail: vled@vzz.nl

Overijssel: **ZWG- Overijssel**
Secretariaat: p/a N & M Overijssel
Contactpersoon: Nico Driessen, tel: 038 - 4250960, Stationsweg 3, 8011 CZ Zwolle, e-mail: n.driessen@natuurmilieu.nl

Gelderland: **VLEGEL**
Secretaris: Hans Hartvelt, tel: 0318 - 430898
Wintertellingen: Gerhard Glas, tel: 026 - 4432879, Lijsterbeslaan 7, 6721 CW Bennekom, e-mail: vlegel@planet.nl

Flevoland:
Contactpersoon: Jeroen Reinhold, tel: 0320 - 231971, Archipel 35-44, 8224 HK Lelystad, e-mail: reinhold@landschapsbeheer.net

Noord-Holland: **NOZOS**
Contactpersoon: Joy de Wit, tel: 020 - 6974518, Veldhuizenstraat 82, 1106 DH Amsterdam, e-mail: wittrans@xs4all.nl

Zuid-Holland: **ZWG- ZH**
Contactpersoon: Gerben Achterkamp, Rijnlaan 153, 2105 XM Heemstede, e-mail: zoogdierzuidholland@zonnet.nl

Utrecht: **VLEU**
Contactpersoon: Eric Jansen, tel: 030 - 2722644, Vermeulenstraat 164, 3572 WT Utrecht, e-mail: eajansen@zonnet.nl
Monitoring: Zomer Bruijn, tel: 033 - 4622974), Nieuwstraat 23, 3811 JX Amersfoort

Noord-Brabant: **VWG-NB**
Contactpersoon: Peter Twisk, tel: 073 - 6445664, Jan Mosmanslaan 19, 5237 BB Den Bosch
Wintertellingen: René Janssen
Kastencoördinator: Erik Korsten, Chiel Simons
vleermuis.brabant@planet.nl

Vleermuisstichting Noord Brabant
Contactpersoon: Ad van Poppel, tel: 013 - 4552030, Griegstraat 449, 5011 HL Tilburg

Limburg: **ZWG-NHGL**
Contactpersoon / monitoring: Ludy Verheggen, tel: 043 - 3641166, Lijsterbeslaan 22, 6241 AN Bunde, e-mail ludy.verheggen@vzz.nl
Wintertellingen mergelgroeven: Jos Cobben, tel: 043 - 3252776
Netwerk Klachtenafhandeling IKL: Jan Kluskens, tel: 0475 - 386430

Zeeland: **ZWG- Zeeland**
Contactpersoon: Nanning-Jan Honingh (tel: 0113 - 548119) Schoondijksedijk 35, 4438 AE Driewegen, e-mail: nanning-jan.honingh@slz.landschapsbeheer.nl

Teksten kunnen aangeleverd worden via mail. Foto's en tekeningen liefst apart via de e-mail toesturen. Grafieken gelieve in een excel- bestand te versturen. Email:VLENNIEUWSBRIEF@VZZ.NL